

dacht kunnen worden zonder de drie forsche banden: Geestelijke Liederen uit den Schat van de Kerk der Eeuwen. Dezelfde uitgever heeft van deze liederen (eenstemmig) met de psalmen (eenstemmig) één praktische zakuitgave in den handel gebracht voor den prijs van f3.40.

In den laatsten tijd valt vooral in Duitschland waar te nemen een terugkeer tot belijndheid in de muziek. Wij kunnen dezen ommekeer toejuichen, in het bijzonder, waar deze zich voltrekt in het orgelspel in den eeredienst. Radio-uitzendingen kunnen ons overtuigen van de vormloosheid, waarin vele improviserende organisten zich te buiten gaan. Waarom? Omdat ze reeds bij hun opleiding de schoonheid van het polyphone spel niet hebben ervaren. Hun kan ik het werkje van Fritz Dietrich: „Elemente der Orgelchoral-improvisation“³⁾ aanraden, omdat het in een kort en duidelijk bestek met tal van toegelichte voorbeelden aangeeft, wat men van een polyfoon koraalvoorspel (met de melodie in de sopraan of in de bas) kan maken. Men leert uit dit boekje natuurlijk geen inspiratie, maar wel de mogelijkheden waarmee men deze tot vormgeving kan brengen. Die mogelijkheden zijn niet weinig: van cantusfirmus-satz de tweestemmige, driestemmige en vierstemmige Satz, waarbij de zin voor contrapuntiek door allerlei neumatiscche teekens wordt ontwikkeld, en tenslotte de doorimiteerende cantusfirmus-satz en de koraalfuga, al deze vormen in de kerktoonsoort van het koraal.

Natuurlijk zal er heel wat moeten worden geoefend, eer men zoover is, maar men heeft dan ook een vormbeheersching verworven, die het mogelijk maakt een koraalmelodie ten volle tot zijn recht te laten komen. En zoo hoort het. Want, zooals dit boekje herhaaldelijk laat uitkomen: „Het koraal mag voor ons maar niet de aanleiding zijn om te improviseren, maar meer: het moet de kern zijn, die wij slechts met een dop hebben te omgeven. Het moet ons beheerschen, wanneer wij vormen“.

Dezelfde overtuiging, dat het polyphone spel de basis moet zijn, waarop de organist zijn ontwikkeling opbouwt, heeft Ernst Kaller gebracht tot de samenstelling van zijn tweedelige „Orgelschule“.⁴⁾ Het aantrekkelijke van deze orgelschool is, dat de leerling zich niet behoeft heen te worstelen door allerlei taal oefenmateriaal van muzikale onwaarde, alvorens tot de grootmeesters der orgelkunst te worden toegelaten. Reeds na de eerste pedaloefeningen opent de vijfde bladzijde met een bicinium van Da Vittoria, en volgt een lange rij van vernuftig gekozen composities van alle mogelijke orgelcomponisten uit de 15de tot de 19de en uit de 20ste eeuw (was uit de 19de eeuw geen drangrijke orgelcompositie te vinden geweest?) De opklimming der technische moeilijkheden van pedaal- en vingertechniek, registratie, e.d. is hier zoo speels geschied, dat de leerling niet merkt welk een weloverwogen systeem er achter zit. De keuze der orgelwerken op zichzelf maakt het werk ook voor gevorderde organisten aantrekkelijk, vooral door de rijke vertegenwoordiging der oude meesters als Alfay, Isaac, Praetorius, Hassler, Scheidt, Buxtehude, Pachelbel, Fischer, Bach, Zipoli, Krebs e.a. De keuze uit de nieuwere componisten blijkt minder representatief. De eenige aanraking met de Franche orgelkunst wordt gevormd door een Andante van den Vlaming Flor Peeters. Dit geeft aan het werk een wat zwaar, Duitsch karakter, maar dan ook een degelijken inhoud, waarvan de verwerking aan de veelzijdigheid van den organist ten goede kan komen.

In de serie Liber Organi⁵⁾ gaf de orgelkenner Hans Klotz het achtste deeltje uit: Orgelmeester der Gotik. Een voor de meeste onzer organisten onbekend gebied, niet alleen door de zeldzaamheid der muziekverzamelingen uit dien tijd, maar ook door de minder geslaagde notering van de muziek in deze uitgaven (b.v. van A. Schering), waardoor de schoonheid onvoldoende tot haar recht kwam. De notatie in deze uitgave lijkt mij zeer geslaagd, speciaal in verband met de registratie-voorschriften, al ben ik ervan overtuigd, dat deze muziek (b.v. het „Benedicta“ van Josquin des Prés) indertijd nimmer op een dergelijke volmaakte doch gecompliceerde wijze op orgel is uitgevoerd. Met zijn in-tabulatuur-brengen is Klotz het arrangeeren zeer dicht genaderd. Maar welk een prachtige composities bevat dit bandje! Hoogtepunten van de Middeleeuwsche cultuur, die evenals schilderen der „primitieven“ (!) in hun kleurenrijkdom en verheven ernst door ieder muzikminnaar kunnen worden genoten. Stukken als „Christ ist erstanden“, en Isaac's „Süßer Vater, Herre Gott“, om van de vijf andere nog niet te spreken, behooren op de hedendaagsche concertprogramma's evengoed voor te komen als Bach en Franck, ook al liggen die laatste ons meer in het gehoor.

Van het Bärenreiter-Verlag te Kassel ontvingen wij twee Bach-uitgaven, n.l. de derde druk van diens door Hermann Keller verzorgde „Orgelbüchlein“, en een „Neues Bachheft“ met

weinig-bekende klavierwerkjes van den meester. Het laatste cahier bevat o.a. een gevoelige koraalbewerking („Wie maar den goeden God laat zorgen“) en een interessant „Rondeau“. Het Orgelbüchlein heeft zich ook hier te lande reeds ingeburgerd, en terecht. De koraalbewerkingen van Bach zijn zonder den tekst van het lied niet in hun conceptie te doorleven. Zooals bij ieder waarlijk liturgisch organist het voorspel uit den tekst van het koraal groeit „dem höchsten Gott allein zu Ehren“, zoo ook bij Bach.

Waar vrijwel ieder organist ook met deze bewerkingen in aanraking komt (band V, uitgave Peters), zal hij goed doen te profiteeren van de Bärenreiter-uitgave, waarvan de stukken in de oorspronkelijke volgorde van het kerkelijk jaar zijn gerangschikt en voorzien van de vierstemmige koralen, met hun geschiedenis en algemeene voorschriften omtrent de uitvoering.

In het slotartikel hoop ik eenige moderne orgel- en piano-musiek te bespreken.

Rotterdam.

Mr. A. BOUMAN.

HET BOEK VAN DE WEEK

„Opmarsch in de Middellandsche zee“.

De boeken die in de Nederlandsche Keurboekerij wereldspiegel uitkomen, vormen een aparte serie en „beoogen het leeren kennen en begrijpen van de groote wereldstroomingen mogelijk te maken.“¹⁾ Als nummer 1 van deze serie is verschenen: Japan, zooals het is, door Komakichi Nohara; als nummer 2: Palestina op den tweesprong, door Laszlo Farago in 1937, en thans in 1938 is als derde in de reeks gevolgd: Opmarsch in de Middellandsche zee door Margret Boveri.²⁾

Ook dit boek is evenals het tweede uit deze reeks om vele redenen voor ons van belang. Zooals de belangstelling van het christenvolk altoos zal blijven uitgaan naar Palestina en zooals men met meer dan gewone interesse lezen zal de mededeelingen over de toestanden in dit land, zoo is het min of meer ook met de gebieden gelegen om de Middellandsche zee.

De belangstelling voor deze landen is nog toegenomen toen Dr Kuyper dertig jaar geleden een reis gemaakt heeft „om de oude wereldzee“ en zijn bevindingen in twee groote boeken heeft weergegeven. Het is van belang een kleine vergelijking te maken tusschen de indrukken die Dr Kuyper verzamelde en aan ons doorgaf en de indrukken die deze schrijfster op hare zwerftochten opdeed. Nu wij in deze dagen meemaken hoe de grenzen van een land verschuiven, nadat wij allen in spanning verkeerden hebben of deze verschuiving op vredelievende dan wel op gewelddadige wijze geschiedt, valt het bij de lezing van dit boek van Margret Boveri des te meer op, hoeveel grenzen in de laatste dertig jaren, sinds de bekende reis van Dr Kuyper in dit gebied, verlegd zijn.

Toen Dr Kuyper van land tot land trok was de verhouding tusschen Engeland en Egypte heel anders dan tegenwoordig: eerst in 1936 toch bij het Engelsch-Egyptisch verdrag zijn de Egyptenaren door de poort der vrijheid gegaan; Italië had de Lybische woestijn nog niet veroverd; Syrië was nog geen Fransch mandaatgebied; Palestina was nog niet een twistappel tusschen Arabieren en Joden, terwijl Engeland over de verdeling van dit land nog niet dacht!

Wat een veranderingen hebben zich ook voltrokken in Griekenland en Turkije. Terwijl Dr Kuyper nog schrijven moest: „Toch is het niet ondenkbaar dat Frankrijk in Marokko steeds meer veld wint“³⁾, is Frankrijk nu al lang één van de twee mogendheden geworden, die in Marokko het protectoraat uitoefent.

Men zal om deze groote wijziging in het leven van de Middellandsche zee volken eenigszins te verklaren, kunnen wijzen op den wereldoorlog van 1914—1918, die alles ongeveer overhoop heeft gehaald en overal in de wereld belangrijke veranderingen ten gevolge heeft gehad. Dit mag waar zijn, toch zijn er ook in ander opzicht groote verschillen met dertig jaar terug.

In 1908 was van ingrijpende hervormingen en moderniseering naar westersch model in Turkije nog geen sprake. Nu worden energiek alle tradities die ook maar in de verste verte aan de vergane glorie van den Islam herinneren, uitgeroeid. De vrouwen verschijnen ongesluierd in het publiek; het latijnsche alfabet wordt op de Turksche taal toegepast. Dertig jaar geleden droomde men in Italië nog niet van het Fascisme; nu leeft het land alsof het nooit iets anders gekend heeft dan de regeering van den Duce en de organisatie van de Zwarthemden. Toen Dr Kuyper Spanje bezocht kon hij nog schrijven dat hij door den koning „op zeer minzame wijze ontvangen werd“; een

audientie die hij te meer op prijs stelde „omdat heel Madrid reeds den feestdag voor de feesten van het koninklijk huwelijk had aangetrokken en 'skonings tijd dus uiterst bezet was'“⁴⁾. En in Portugal werd Dr Kuyper ook door den koning ontvangen. Nu zucht Spanje reeds enkele jaren onder de ellende die de burgeroorlog over land en leven gebracht heeft en hoort de bevolking van Madrid slechts het donderen van het geschul rondom de stad en het geronk van vijandelijke bommenwerpers.

Groot zijn de veranderingen in het Middellandsche zee-gebied. Wij mogen Margret Boveri zelf een oogenblik aan het woord laten als zij beschrijft hoe de toestanden zich hebben ontwikkeld: „De toerist, ook de onnoozelste, kan niet nalaten op te merken, dat op de rotspunten, die hij vroeger uit het zeebad beklauterde, tegenwoordig kanonnen staan. Wie op weg is naar de gouden schatten van Toetankamon, komt eerst in de haven van Alexandrië een bewogen massa van een heel ander metaal tegen: staal als belichaming van het Empire. Het luide gebrom van vliegtuigmotoren, de grijsblauwe glans van oorlogsschepen voor en achter, links en rechts, is de sterkste indruk bij het aan land gaan in Egypte. De militaire vliegtuigen zillen netjes op een rechte lijn op het water, kwiek met den staart in de hoogte; zij staan in dichte rijen op de vliegtuig-moederscheepen; zij vliegen met hun drieën in strengen samenhang, zij oefenen ieder op zichzelf steile bochten en loopings, zij blinken in de felle, verblindende zon. De oorlogsschepen, groote en kleine afzonderlijk voor anker, of in rijen naast elkaar liggend, zijn zoo talrijk, dat de passagiers- en vrachtschepen als stordige burgers daartusschen liggen.“⁵⁾

Toont een vluchtige vergelijking van beide boeken reeds aan dat inderdaad sterke wijzigingen zich hebben voltrokken of nog bezig zijn zich te voltrekken, ook wat de wijze van beschrijving betreft is er evenwel een groot onderscheid.

Dr Kuyper heeft in zijn boeken over dit gebied veel aandacht gegeven aan de beschrijving van de godsdienstige stroomingen. Het ging hem niet slechts om de behandeling van de culturele en politieke vraagstukken, waarmee hij in aanraking kwam, maar ook om den invloed te teekenen van den Islam en van de christelijke kerk in deze gebieden.

Dr Kuyper komt aan het eind van zijn bezoeken in de verschillende landen tot deze conclusie: „Proselieten uit elkaars tente maken Kruis en Halve Maan bij hun voortgezeten onderlingen strijd bijna niet. Een christen die tot den Islam overgaat, is een witte raaf en ook de christelijke zending slaagt er bijna nergens in, op eenigszins betekenende schaal Mohammedanen tot het christendom te bekeeren. Beiderzijds drijft men sterke propaganda; de Islam minder georganiseerd, maar door reizigers en kooplieden op zeer uitgebreide schaal; het christendom meest sterk georganiseerd, en schier uitsluitend door opzettelijk aangeselde missionarissen; doch beiderzijds draagt deze propaganda slechts daar vrucht en aanhang waar ze zich werpt op nog heidensche groepen; en niet genoeg kan er daarom op worden aangedrongen, dat de christelijke missie vooral onder deze groepen vasten voet poge te verkrijgen, eer de Islam haar voor is; een doel dat de Muzelman zijnerzijds nooit uit het oog verliest. Toch mag daarom de missie ook onder de Mohammedanen zeker nooit worden prijsgegeven.“

Aan een bepalen van de actie van de christelijke kerk tegenover den Islam heeft Margret Boveri zich weinig of niet gewaagd. Haar taak was in vele opzichten een andere, maar ook ging haar belangstelling slechts in zeer geringe mate naar deze onderwerpen uit. Op vele punten van haar boek kan men constataren dat, hoe interessant de voorlichting ook zijn mag inzake staatkundige kwesties, en over hoe groote ervaring de schrijfster ook beschikt, zij toch op het gebied van kerk en christendom totaal onkundig is.

Als de schrijfster bijv. gehandeld heeft over de positie van het Romeinsche rijk, nadat het tot een eenheid was samengesmeed, zegt zij het volgende: „Doch in Palestina, waar reeds sinds generaties het Joodsche volk aan slechts één god geloofde — maar dan ook aan een gemakkelijk tot toorn te brengen, wraakzuchtigen god — stond nu iemand op die van macht en toorn en rijkdom niets welen wilde. Hij predikte een nieuwen god der liefde. Wat hij vertelde was onwaarschijnlijk en vreemd, ver verwijderd van de pronk en weelde en benepen hebzucht, die rondom heerschten. Een leer voor de armen, een blijvende boodschap voor hen, die het slecht ging. En die waren er vele.“

Iemand die zoo schrijft over het verband tusschen oud en nieuw verbond en over het optreden van den Heere Jezus Christus, toont daarmee duidelijk, dat ze niets verstaan heeft van het Woord Gods en van de genade die betoond wordt aan „een wereld verloren in schuld“.

In dat opzicht is de beschrijving van Dr Kuyper zeer stellig te verkiezen. Hij behandelt de geschiedenis van volken en landen vanuit het gezichtspunt van de bijzondere openbaring en hij laat ook het

licht van de mee hij in

Toch is h van beteek ren die er geeft een ze ling om de landsche ze geeft een h voor het ke dige macht „De Mide gracht gew Frankrijk“ een weg, l standen fo rein voor

In het meegeema het Protoc deze, betro Engeland is voor de tepunt kwa ven twee Engeland— tooneel eer Englands handhaven. factoren ze zo met elk zeker hoev tactiek van weer terug lijk dat b den, of het zal, om de kunnen ve

Zal het Midden-Eu woord van nationale Middelland Hoe het de oude wa D.

6) a.w. pag. 7) a.w. pag. 8) a.w. pag.

VAKW

Het is bovensta over Hand geplaatst Nu thans zal worden verschen n.l. over beteekenis Ik was de gorden ho doeld. Ee hebben in uit de pr ik heb ev we on de hoewel ik mij ook studie van gegeven, d kunnen d Wanneer geren zoo wordt, da moet hel dat noem die d wa den bij el Hoe dat tie“ van eeuw wer past met

mp

In het v „De Refor dat we in onderbrok over een wanneer E verband n Of, om

3) Uitg. Bärenreiter-Verlag te Kassel.

4) Uitg. B. Schott's Söhne te Mainz.

5) Uitg. B. Schott's Söhne te Mainz.

1) Vgl. de inleiding.

2) Vertaling Mr E. Straat met 63 illustraties. Nederlandsche Keurboekerij, Amsterdam.

3) a.w. pag. 422.

4) a.w. pag. 438, dl. 2.

5) a.w. pag. 400.

stelde „omdat de feesten van getrokken en was“⁶⁾. En in or den koning enkele jaren g over land en bevolking van geslucht rond-indelijke boom-

el Middelland- et Boveri zelf is zij beschrijft (twikeld): „De iet nalaten op lie hij vroeger rdig kanonnen den schatten de haven van een heel ander van het Em- gsmoloren, de n voor en ach- indruk bij het ire vliegtuigen t water, kwiek taan in dichte en; zij vliegen hang, zij oefen en loopings, zon. De oor- onderlijk voor gend, zijn zoo chtshepen als“⁷⁾

van beide boe- ke wijzigingen ig zijn zich te eschrijving be- scheid. over dit gebied schrijving van ging hem niet culturele en j in aanraking teekenen van rk in deze ge-

zijn bezoeken eze conclusie- ken Kruis en berlingen strijd n Islam over- ristelijke zen- enigszins be- tol het chris- ft men sterke aniseerd, maar er uitgebreide georganiseerd, ik aangestelde aagt deze pro- hang waar ze epen; en niet aangedrongen, der deze groe- eer de Islam nan zijnerzijds ag daarom de n zeker nooit

de christelijke larget Boveri tank was in ok ging haar go mate naar ten van haar oe interessant e staatkundige g de schrijfsle- l van kerk en

heeft over de lat het tot een hel volgende ds generaties ed geloofde — k tot toorn le nd nu iemand m niets welen od der liefde, jk en vreemd, de en benepen Een leer voor voor hen, die zic.

verband tus- e het optreden daarmee dui- an het Woord ad wordt aan

an Dr Kuyper elt de geschie- t gezichtspunt j laant ook het

licht van de Schrift vallen op de toestanden waar- mee hij in aanraking komt.

Toch is het boek van Margret Boveri voor ons van betekenis, afgedacht van de ernstige bezwa- ren die er tegen ingebracht moeten worden. Het geeft een zeer boeiende beschrijving van de worste- ling om de macht, die in het gebied van de Middel- landsche zee zich dagelijks doet gelden, en het geeft een helder overzicht van de toestanden die voor het kennen en waardeeren van de tegenwoor- dige machtsverhoudingen van belang zijn.

„De Middellandsche zee is voor Frankrijk een gracht geworden, die het moederland van „Groot-Frankrijk“ in Noord-Afrika scheidt; voor Engeland een weg, ter welks beveiliging op regelmatige af- standen forten zijn gebouwd; voor Italië het ter- rein voor uitvallen naar alle kanten.“⁸⁾

In het licht van de spannende dagen die wij meemaakt hebben voor de totstandkoming van het Protocol van München is een uittaling als deze, betrokken op de verhouding Duitsland-Engeland al zeer merkwaardig, geschreven als ze is voor de crisis in midden-Europa tot haar hoog- tepunt kwam: „Bij alle wisseling van aspect blij- ven twee factoren dezelfde wat de verhouding Engeland-Italië betreft: Italië's wil op zijn levens- tooneel een rol van het eerste plan te spelen, en Englands wil om zonder oorlog zijn positie te handhaven. Tot op zekere hoogte werken deze factoren zelfs samen. Het gevaar ligt daar waar ze met elkaar in strijd komen. Nog is het niet zeker hoever de beide volken zullen gaan met hun tactiek van eischen en toegeven, van wijken en weer terugkomen. Doch het wordt steeds duide- lijker dat binnen afzienbaren tijd beslist moet wor- den, of het politieke spel ruimte genoeg behouden zal, om de grens waar het in oorlog over gaat, te kunnen vermijden.“⁹⁾

Zal het dan waar zijn dat nu de toestand in Midden-Europa eenigszins is opgeklaard, naar het woord van Dr Kuyper „de knoop van de interna- tionale verhoudingen als vanouds weer in de Middellandsche zee is komen te liggen“¹⁰⁾?

Hoe het zij, kennis nemen van de toestanden „om de oude wereldzee“ is nog steeds de moeite waard.

D.

H. M.

6) a.w. pag. 401.
7) a.w. pag. 419.
8) a.w. pag. 511, dl. 2.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Bijbelsche zeevaart.

Het is reeds eenigen tijd geleden, dat onder bovenstaand thema een serie artikelen verscheen over Handelingen 27. Het laatste artikel, VI a, werd geplaatst in „De Reformatie“ van 22 Oct. 1937. Nu thans deze cyclus van Bijbelsche opstellen zal worden voortgezet, willen we even op de laatst verschenen bijdrage terugkomen. Daarin ging het n.l. over Hand. 27:17 en over de vraag wat de betekenis zou kunnen zijn van „ondergorden“. Ik was de meening toegedaan, dat met onder- gorden hoogstwaarschijnlijk om gorden wordt be- doeld. Een meening, die ik dacht gevonden te hebben in het Grieksche woord hupoxooma en uit de praktijk van sommige zeevarende volken. Ik heb evenwel de mogelijkheid opengelaten, dat we ondergorden ook letterlijk kunnen opvatten, hoewel ik toen daarvan geen voorbeelden had en mij ook niets daaromtrent bekend was. Een latere studie van deze dingen heeft mij de overtuiging gegeven, dat we bij vers 17 wel aan ondergorden kunnen denken.

Wanneer een schip door hevig stampen en sling- en zoodanig in al zijn verbanddeelen geschokt wordt, dat het dreigt uiteen te zullen werken, moet het schip gesjord worden, zooals men dat noemt. Dat is door middel van kabeltouwen die dwars onder het schip door de boor- den bij elkaar knellen en verder afwijken beletten. Hoe dat werd uitgevoerd heb ik in „De Reformatie“ van 22 Oct. 1937 beschreven. In de 19de eeuw werd deze ondergording ook wel toege- past met kettingen in plaats van kabeltouwen.

W. E. VAN POPTA.

PERSSCHOUW

Geschiedenis of Geschiedenissen? Lijn of Lijntjes?

In het voetspoor van Dr Kuyper Sr wandelende, heeft „De Reformatie“ er steeds sterken nadruk op gelegd, dat we in de Heilige Schrift met één ondeelbare, on- onderbroken Heilshistorie te doen hebben. Een preek over een „historisch“ onderwerp is dan alleen goed, wanneer het behandelde brok historie gezien wordt in verband met het geheel.

Of, om het in Kuyper's eigen woorden te zeggen:

„Een voorval uit het leven der patriarchen, een stuk uit Davids worstelingen, een greep uit wat de profeten Gods doorleefden, moet aan de gemeente niet een op zich zelf staand tafereel leveren, waaraan men zekere praktische opmerkingen toevoegt, dan toch is er ook uit de gewone, en uit de vaderlandsche geschiedenis allerlei stof te nemen van personen, omtrent wie we veel meer bijzonderheden weten, en aan wier bedrijf en woord zich dezelfde zedelijke opmerkingen even- goed laten vastknopen.“

Neen, al deze feiten en gebeurtenissen moeten in de heilige geschiedenis genomen als deelen van één groot geheel, als brokstukken uit het groote werk der Openbaring Gods, en als van alle geschiedenis uit- gezonderd door wat God in en door deze mannen werkte voor de toekomst Zijner Kerk en voor de openbaring van zijn genadewerk, tot verheerlijking van Zijn Naam“.

Vanuit dit gezichtspunt geeft Dr A. Dondorp van Heemstede een interessante vergelijking tusschen twee boeken, die onlangs verschenen zijn, n.l. de Verbonds- geschiedenis van Dr S. G. de Graaf en de Ge- schiedenis der Godsopenbaring van Dr J. H. Bavinck. Dr Dondorp schreef over deze boeken in „De Zondagsschool“. We nemen uit zijn bespreking alleen de bedoelde vergelijking over.

Eerst over het boek van Dr de Graaf:

De geheel eigene opzet is zeer strak doorgevoerd. Het is metterdaad „verbondsgeschiedenis“. Maar als één ding duidelijk wordt, is het wel dit, dat die verbondsgeschiedenis van begin tot eind de geschiedenis van Jezus Christus is. Die lijn wordt getrokken. Met stevige hand. Veel zijwegen en details worden ver- waarloosd. Weinig vindt ge over de omstandigheden rondom een geschiedenis, evenmin vindt ge veel over de psychologie der hoofdpersonen. Ge vindt geen enkel geschiedenisje. Uitsluitend de ééne groote geschiedenis van Gods verbondenheid aan Zijn geschapen wereld en aan Zijn gegeven woord.

En dan over het boek van Dr Bavinck:

Hier is n.l. groote aandacht gewijd aan de duizen- den bijzonderheden, die de bijbelsche geschiedenis omringen. Hoewel de titel het zou doen vermoeden, vinden we geen groote hoofdlijn, doch een massa lijntjes. Ik heb bewondering voor den arbeid, die hier achter zit, en geloof, dat dit boek uitzonderend geschikt is voor de bijbelstudie. De prospectus belooft een sterk psychologische inslag en de verwerking van de nieuwe historische en exegetische vondsten.

Daarmee was niets te veel gezegd. En dat maakt, met de mooie platen, ook zeker de aantrekkelijkheid van dit boek uit. Doch dat is tevens ook mijn bezwaar er tegen. Als handboek voor den Zondagsschool-on- derwijzer heeft het in de afzonderlijke geschiedenissen te weinig Evangelie.

Het is zeer interessant b.v. uitvoerig te lezen over de opmerkzaamheid, het verlangen, de volharding, het geloof en de nederigheid, als de vijf gidsen, die de wijzen uit het Oosten op hun weg naar Jezus leiden.

„God sprak tot hen in de teekenen van den hemel; God sprak tot hen in het zoeken van hun eigen hart; God sprak tot hen in de woorden van Zijn profeet. En toen God zoo duidelijk sprak, toen hebben ze Gods stem gehoorzaamd en zijn Gods weg gegaan, in ge- loof en volharding. Dat is het geheim van den weg naar Jezus.“

Dat is interessant en mooi. Maar hier is Christus te weinig onderwerp van het verhaal. En daardoor komen de wijzen uit het Oosten ook niet te staan op dat punt van de openbaringsgeschiedenis van God in Jezus Christus, waar zij feitelijk hooren.

Ik kan alleen nog maar het N.T. overzien. Maar, zooals uit het voorbeeld van de wijzen uit het Oosten even bleek: de naam Openbaringsgeschiedenis klopt niet met den inhoud. Het is een gewone bijbelsche geschiedenis, en dan het woord „bijbelsch“ en het woord „geschiedenis“ niet te diep, niet te theologisch opgevat.

Van de nieuwe theologische strooming, die we vol- gens het prospectus van den uitgever zouden vinden, is dan ook niet veel te merken.

Verheugende eenstemmigheid.

Verleden week namen we met hartelijke instemming een waarschuwing van Prof. Dijk over. Een waarschu- wing om niet „achter de schermen te werken“.

Tot onze groote vreugde valt ook „Credo“ Prof. Dijk bij. Het blad doet dit onder het kopje „Konkelen“ aldus:

Nu ik toch met „De Bazuin“ bezig ben, wijs ik er op, dat Prof. Dr Dijk daarin een zaak aanroert, welke reeds vroeger in deze rubriek ter sprake is gebracht.

Hij gebruikt het woord „konkelen“ niet, maar ver- vangt het door „geheimnissen“ en werken „achter de schermen“.

„Dat men het ter harte neme“, schrijft „Credo“ onder de professorale waarschuwing.

De groote eenstemmigheid in dit „stuk des konke- lens“ is verblijvend. Als allen werkelijk waarschu- wen, dan zullen allen dat gehate monster, als het zich mocht vertoonen, ook speedig van kant maken.

Tot mijn groote vreugde kan ik tevens verklaren, dat ik in onze kerken nog geen konkelpogingen heb kun- nen ontdekken.

Wel worden soms de zóste geruchten hier en daar verheid. Maar dwaas is hij, die ze zonder bewijs gelooft. Wel schrijven sommigen aan anderen allerlei dwaas- heid over derden. Natuurlijk zonder dat die derden er het flauwste vermoeden van hebben.

Als ieder, die geruchten hoort omtrent medebroeders, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, zich eens recht- streeks tot die medebroeders wende — zou dat niet het allerbeste middel zijn om allerlei praatjes te ver- nietigen, de sfeer te zuiveren en het gebod der liefde te vervullen?

„k Vermoed, dat „De Bazuin“ en „Credo“ het in dezen ook met „De Reformatie“ hartelijk eens zijn.

Verfilosofeerde Kerstwerkelijkheid.

In het „Algemeen-Handelsblad“ van Zondag 25 Decem- ber schrijft Mr Roel Houwink een „Kerstmeditatie“. Men leze:

„En de Engel zeide tot hen: Vreest niet, want zie, ik verkondig u groote blijd- schap, die al den volke wezen zal, name- lijk, dat u heden geboren is de Zalig- maker, welke is Christus de Heere, in de stad Davids.“ (Lucas 2:10-11.)

Heden, vandaag, nu — want een boodschap der eeuwigheid is aan geen tijd gebonden — is ons de Zaligmaker geboren. Beseffen wij dat wel, wanneer wij over deze dingen misschien een oogenblik na- denken te midden van een feestvreugde, die in den regel minder dan niets te maken heeft met de eigen- lijke reden tot het feest?

En verstaan wij wel, dat deze boodschap ons aan- gaat; ons alleen en... ons allemaal? Dat er niemand uitgesloten is van deze boodschap en dat zij tegelijkert-ijd tot u en mij persoonlijk, en tot niemand anders, is gericht?

Deze boodschap is niet minder voor u bestemd, die dit leest dan voor mij, die dit schrijft. Zij is niet minder bestemd voor degenen, die wij liefhebben dan voor hen, die wij haten. (Geef u er eens even reken- schap van wien gij lief hebt en wien gij haat en lees eerst dan verder). Zij is bestemd voor menschen van verschillende huidkleur en lichaamsbouw, voor menschen met kromme en rechte neuzen, voor zieken en gezonden, rijken en armen, voor onze Koningin en voor den geringste harer onderdanen, voor boer en stedeling, voor dominé en pastoor. En zij gaat den atheïst evenzeer aan als het vrome Begintje.

De groote blijdschap, waarvan deze boodschap spreekt, geldt „al den volke“. Zij maakt geen onder- scheid, zooals wij doen, tusschen de goeden en de kwaden, de bokken en de schapen, de blanken en de negers, de heeren en de knechten, de dames en de dienstdieneren. Zij richt zich tot een ieder, die ooren heeft om te hooren. „En die het hoort, zegge: kom. En die dorst heeft, come; en die wil, neme het water des levens om niet.“

Voorwaarden zijn er niet verbonden aan het ver- nemen van deze boodschap. Gij behoeft het rooken er niet voor te laten, al zal het verstandig zijn, als gij wat minder rookt. En gij moogt gerust uw lippen- stift blijven gebruiken, ofschoon ik, eerlijk gezegd, uw oranje-roode lippen afschuwelijk vind. Gij behoeft voor deze boodschap niet gereformeerd te zijn noch vrijzinnig en het doet er niet toe of gij voor of tegen de Reorganisatie zijt. Gij moogt stemmen op wien ge maar wilt, gij moogt N.S.B.'er zijn of communist. Het eenig werkelijk noodige is, dat gij ooren hebt om te hooren. Iets anders hebt gij niet noodig, ofschoon er tal van dingen zijn, die ook hier u gemak en last kunnen bezorgen.

Maar tenslotte kunt gij bij het luisteren naar deze boodschap net zooveel last als gemak hebben, respec- tievelijk van uw gereformeerdheid of uw vrijzinnig- heid. Dat is in laatste instantie een kwestie van per- soonlijken aard. Evenzeer als het uitsluitend een kwestie tusschen God en u is, of uw ooren voor Gods blijmare geopend zullen zijn of toegesloopt, hetzij met het taale leem van onzen hoogmoed, de weeke was van ons egoïsme of het keihard cement van onze zelfverzekerdheid.

Men kan zich alleen maar verbazen over het feit, hoe in zoo'n klein aantal zinnen letterlijk alle schriftuurlijke waarheden omtrent de historie, de vleeschwording des Woords, de ernst van Gods Wet, de verhouding van natuur en genade enz. worden ver- kneeld en verwrongen.

Het stuk geeft een diep relief aan de ernstige, drin- gend noodzakelijke artikelen, die Rudolf van Reest schreef in ons blad.

„Teksten — krijgen“.

In „Het Zoeklicht“ vonden we de volgende corres- pondentie:

J. te D: heeft in „Het Zoeklicht“ van 10 December de noodkreet gelezen van X. J.J., die vreesde de zonde tegen den Heiligen Geest te hebben bedreven, omdat er zooveel lusterlijke gedachten in hem opkwamen te- gen den drieëenigen God. J. meent: X. te kunnen helpen door hem te vertellen, hoe het hem zelf gegaan is.

„Ik heb — zoo schrijft hij o.m. — zelf jaren in die vreeselijke verzoeking gezeten. Het wordt in Januari n.s. acht jaar, dat ik er in geraakte. Het was op een morgen of de Satan zoo in mijn hart viel met die groote verzoeking om tegen Gods Drieëenheid op te staan en ik kreeg het zoo benaauwd er mee, dat ik het telkens voor den Heere bracht. Het was soms, als ik 's nachts sliep, of ik wakker gesnuad werd, en dan kreeg ik het een paar minuten zoo benaauwd, dat ik nat werd van het transpireeren. En in die be- naauwdheid riep ik tot Hem, Die onze Verlosser is. Op een keer had ik het weer zoo benaauwd door die aanvechtingen van Satan. Het was toen midden op den dag. Ik stak mijn handen omhoog in mijn be- naauwdheid en vroeg om hulp bij den Heere. En toen kreeg ik in mijn hart „Mijn genade is u ge- noeg“, tot wel driemaal toe. Het heeft echter wel vier of vijf jaar geduurd, voordat ik het ten volle durfde zeggen en gelooven, dat Zijn genade mij genoeg was.“

Hier zien we weer het niterst gevaarlijke van het steunen op „invallende teksten“.

Wie even nagaat hoe Paulus deze woorden bezigt (2 Cor. 12:9) bemerkt aanstonds, dat we met die wor- den in een totaal andere situatie zijn!

Paulus was volkomen zeker van Gods genade be-